

Дата: 09-27-25р.

Клас: 6-А клас

Предмет: Мова. Література

Завдання:

Мова — Вправи 155, 164, 165 (ст. 103, 108).

— Проєктати правила про букви
я, ю, є, ї, з, г, дж, дз, ш — ст. 106-107

— приєсти Зовит # 2.

Літ-ра — 1. Переказ «Крило у заморозці»
ст. 22 — прочитати і переказати.

2. Тисялові відповіді на запит. 1, 2, 3, 4, 9 (ст. 23)

3. Що не здав вірш, прошеу вивести і
розказати.

8. Чому матінка-земля додала сил у двобої Карпові, а Силуна кинула в підземну печеру? Від чого застерігає ця народна легенда?

9. Роздивіться репродукцію картини й фото на с. 20 та на основі зображеного на них доведіть, що природа Карпатських гір – дивовижна.

ЦІКАВО ЗНАТИ

Карпати – гірська система на Заході України. Найбільша вершина українських Карпат – гора Говерла (2061 м). У Карпатах росте значна частина всіх лісів України. Карпатські гори відносно молоді – їм понад 25 мільйонів років.

Для додаткового читання. Міфи та легенди: «Про створення землі», «Про вогонь», «Про вітер», «Про дощ», «Чому буває сумне сонце», «Сестра орлів», «Чому в морі є перли і мушлі», «Сокіл-Род», «Прадуб», «Лелека», «Ведмідь», «Ластівки», «Синьоока проліска».

НАРОДНІ ПЕРЕКАЗИ

Перекази виникли й розвивалися разом із людиною та її мовою. Вони допомагали пізнавати світ, передавати знання від покоління до покоління, виховували мужність, учили любити й захищати рідну землю.

Найбільше до наших днів дійшло переказів про славних запорожців, їхні подвиги. А ще є перекази про кріпаччину, про Устима Кармалюка, Семена Палія, Олексу Довбуша та ін. За змістом перекази близькі до легенд. Але якщо в легендах є фантастичні, неймовірні, вигадані елементи, то в переказах їх майже немає. Перекази більше наближені до реального життя, минуле в них завжди подане правдоподібно. Тому їх можна вважати виявом історичної пам'яті народу.

ТЕОРІЯ ЛІТЕРАТУРИ

Народний переказ – це усне оповідання про історичні події та їхніх героїв.

АНАЛІЗУЄМО

1. Чим народний переказ близький до легенди й у чому полягає відмінність між ними?

МІРКУЄМО

2. Чому перекази можна вважати виявом історичної пам'яті народу?

ПРИЙОМ У ЗАПОРОЖЦІ

ПЕРЕКАЗ

Запорожці, як підмовлять, було, до себе на Січ якого хлопця з Гетьманщини¹, то перше пробують, чи годиться бути запорожцем. Ото звелять йому варити кашу:

– Гляди ж, вари так, щоб і не сира була, щоб і не перекипіла. А ми підем косить. То ти, як уже буде готова, вийди на такий-то курган² і клич нас, а ми почуємо та й прийдемо.

От поберуть коси та й підуть нібито косити. А де там їм хочеться косити! Заберуться в комиш та й лежать. То оце хлопець, зваривши кашу, вийде на могилу й зачне гукати. А вони й чують, та не озиваються. Він гукає-гукає та й давай плакати:

– От занесла мене нечиста сила між ції запорожці! Лучче б було дома сидіти при батькові та при матері. А то ще перекипить каша, то прийдуть і битимуть, вражі сини! Ой бідна ж моя головонько! Чого мене понесло між ції запорожці?

То вони, лежачи в траві, вислухають усе та й кажуть:

– Ні. Це не наш!

А далі вернуться до куреня, дадуть тому хлопцеві коня і грошей на дорогу та й скажуть:

– Їдь собі к нечистому! Нам таких не треба.

А як же котрий удасться розторопний і догадливий, то, вийшовши на могилу, кликне разів зо два:

– Гей, панове молодці! Ідіть кашу їсти!

Та як не озиваються, то він:

– Чорт же вас бери, коли мовчите! Буду я і сам їсти. – Та ще перед відходом ударить на могилі гопака: «Ой тут мені погуляти на просторі!» Та, затагнувши на весь степ козацьку пісню, піде собі до куреня і давай уплітати тую кашу.

То запорожці, лежачи в траві, і кажуть:

– Оце наш!

Та, побравши коси, ідуть до куреня.

А він:

– Де вас у біса носило, панове? Гукав, гукав, аж охрип; та щоб каша не перекипіла, то я почав сам їсти.

То запорожці поглянуть один на одного та й скажуть йому:

– Ну, джуро³, уставай! Годі тобі бути хлопцем. Тепер ти рівний нам козак.

І приймають у товариство.

---

¹ Гетьманщина – тут: територія, окрім Запорозької Січі, підвладна не кошовому отаману, як Січ, а гетьману всієї України.

² Курган – високий земляний насип над степовою могилою, з якого все навкруги далеко видно.

---

³ Джуро – зброносець у козацької старшини.

ПЕРЕВІРЯЄМО

1. Для кого запорожці влаштовували випробування?
2. Як називали молодого хлопця-зброєносця в козацькій старшині?
3. Як запорожці випроводжали хлопця, який не пройшов випробування?

АНАЛІЗУЄМО

4. Яке випробування новобранцям влаштовували на Січі?
5. Як характеризує запорожців спосіб, яким випроводжали хлопця, що не пройшов випробування?
6. Порівняйте поведінку першого й другого хлопців під час випробування. Чия поведінка вам більше імпонує? Відповідь поясніть.
7. Спираючись на зміст переказу, назвіть риси характеру (особливості вдачі), які повинен був виявити майбутній козак, виконуючи завдання приготувати кашу. Оберіть два слова (сполучення слів) з-поміж запропонованих.

відважність, кмітливість, хоробрість, почуття гумору, мужність

8. Роздивіться картину Дмитра Скорейка «Герої не вмирають». Доведіть, що художник має на увазі не лише славних запорожців, а й героїв наших днів.

▲ Дмитро Скорейко. Герої не вмирають (2014)

МІРКУЄМО

9. Чому, на вашу думку, запорожці не приймали до себе всіх, хто хотів бути з ними, а влаштовували випробування? Чи змогли би ви пройти таку перевірку?
10. Чи цінують нині якості, що були властиві запорожцям? Якщо так, то які саме?

ТВОРЧЕ ЗАВДАННЯ

11. Виберіть свій варіант завдання.

Варіант А. Уявіть себе актором театру чи кіно. Прочитайте виразно спочатку слова першого хлопця, а потім – другого, коли той кликав запорожців їсти кашу. Передайте правильно інтонацією, мімікою, жестами почуття героїв у той момент.

Варіант Б. Уявіть себе режисеркою / режисером театру чи кіно. Ви маєте обрати актора на головну роль у вашій майбутній виставі (вашому майбутньому фільмі) про козаків. Оцініть гру ваших однокласників і оберіть того, хто найкраще, на вашу думку, впорався з конкурсним завданням. Свій вибір обґрунтуйте.